

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

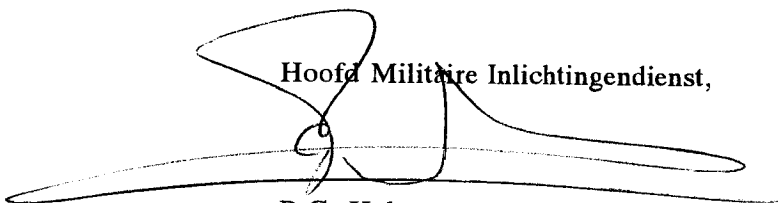
Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/1354	08 juni 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 27/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

P.C. Kok
Commandeur

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/1354 d.d. 08 juni 1995

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. ██████████

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol ██████████ d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

MINISTERIE VAN DEFENSIE

MILITAIRE INLICHTINGEDIENST/CO

Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

27/95

(Afgesloten 081400B JUN 1995)

Conclusie/vooruitzicht

Hoewel de Bosnische Serviërs een aantal door hen in gijzeling genomen VN-militairen hebben vrijgelaten, blijft er met betrekking tot het vredesproces sprake van een patstelling. Het gevaar voor (verdere) escalatie blijft bestaan. De Bosnische Serviërs blijven hun pogingen tot "etnische zuiveringen" voortzetten.

De Kroatische Serviërs blijven een verdere dialoog met de Kroatische regering afwijzen. Stappen in de richting van staatkundige vereniging met de Bosnische Serviërs liggen op korte termijn meer voor de hand. Er zijn evenwel aanwijzingen dat een scheuring in de Krajina tot de mogelijkheden behoort.

Macedonische Serviërs maken melding van discriminatie tegen hen. Dit versterkt de vrees van de Macedonische autoriteiten voor Servische pogingen de situatie in het land te destabiliseren.

Bosnië-Herzegovina

De afgelopen dagen hebben de Bosnische Serviërs een aantal eerder door hen in gijzeling genomen VN-militairen vrijgelaten. De Bosnisch-Servische leider Karadzic heeft diverse voorwaarden genoemd voor het vrijlaten van de overige gegijzelden. Zo eiste hij dat NAVO en VN toezeggen geen luchtaanvallen meer uit te zullen voeren op Bosnisch-Servische posities. Tevens eiste hij dat UNPROFOR de "Safe Areas" volledig demilitariseert en de naleving van het wapenembargo tegen Bosnië-Herzegovina beter controleert. Met deze voorwaarden, die voor NAVO en VN vanzelfsprekend onaanvaardbaar zijn, wil Karadzic de verantwoordelijkheid voor (het voortduren van) de gijzelneming aan VN-zijde leggen. Ook als de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) de huidige gijzelaars zouden vrijlaten, is er geen enkele garantie dat de Serviërs in de toekomst niet opnieuw buitenlands personeel in gijzeling zouden nemen, indien zij dit in hun belang achten.

Karadzic heeft gewaarschuwd dat een poging van de VN om zich in het kader van de humanitaire hulpoperaties gewapenderhand een corridor naar de "Safe Areas" te verschaffen, zou leiden tot directe

confrontaties met de VRS. Beveiliging van de aanvoerwegen naar de "Veilige Gebieden" maakt deel uit van de maatregelen waartoe de internationale gemeenschap de afgelopen dagen heeft besloten. In dat kader zullen onder meer bijna 10.000 extra VN-militairen naar Bosnië-Herzegovina en Kroatië worden gezonden. Zij zullen bovendien over een zwaardere bewapening beschikken dan de huidige leden van UNPROFOR.

De nieuwe Bosnische minister van Buitenlandse Zaken, Sacirbey, heeft felle kritiek geuit op recente uitspraken van de Secretaris-Generaal van de VN, Ghali. Deze had in een advies aan de Veiligheidsraad voorgesteld UNPROFOR zodanig te herstructureren dat de VN-vredesmacht zich feitelijk uitsluitend zou concentreren op het verlenen van humanitaire hulp en de meest kwetsbare locaties zou opgeven. Sacirbey sprak de vrees uit dat daardoor de bescherming van de burgerbevolking in de "Veilige Gebieden" zou worden opgegeven. De Bosnische vice-president Ganic heeft onlangs gesteld dat hij in de huidige omstandigheden het vertrek van UNPROFOR uit de "Veilige Gebieden" niet zal toestaan.

Kroatische media maken melding van nieuwe "etnische zuiveringen" die de Serviërs zouden hebben begaan in de omgeving van de Bosnisch-Servische plaats Banja Luka. Zo zou een groot aantal Kroaten uit deze plaats zijn gedeporteerd, waarbij mishandelingen en verkrachtingen hadden plaatsgevonden. Ook zouden de huizen van de betrokkenen in gebruik zijn genomen door Servische vluchtelingen uit andere delen van Bosnië-Herzegovina en Kroatië. De misdaden zouden tenminste deels zijn begaan door Serviërs in het uniform van de Kroatisch-Servische strijdkrachten (SVK). De (Kroatische) bisschop van Banja Luka is onlangs in hongerstaking gegaan uit protest tegen de behandeling van de Kroaten in Banja Luka.

Hoewel de betreffende berichten niet zijn bevestigd, zijn zij waarschijnlijk correct. Ook de afgelopen maanden was herhaaldelijk sprake van vervolging van etnische minderheden in de omgeving van Banja Luka. De speciale VN-rapporteur voor de mensenrechten, Mazowiecki, had eerder dit jaar reeds gemeld dat bijna 90% van de niet-Servische inwoners van Banja Luka uit deze regio was gevlucht of verdreven. De aanwezigheid van SVK-personeel bij de "etnische zuiveringen" kan niet worden bevestigd, maar is niet geheel uitgesloten, gezien de groeiende samenwerking tussen de Kroatische en Bosnische Serviërs. Denkbaar is dat de recente vervolging bij Banja Luka een vergelding vormt voor de Kroatische operaties van vorige maand in de Kroatische Sector West.

Het afgelopen weekeinde zijn op twee plaatsen Nederlandse militairen onder vuur gekomen. In de Sapna-vinger vielen twee zwaargewonden toen hun pantservoertuig door vermoedelijk een anti-tankgranaat werd getroffen. Het is vrijwel zeker dat het een doelbewuste aanval betrof. Welke partij voor de aanval verantwoordelijk is geweest staat nog niet vast, maar het meest voor de hand ligt dat leden van de VRS de beschieting hebben uitgevoerd. Dit zou passen in het kader van de Servische pogingen om op vele plaatsen in Bosnië-Herzegovina de druk op UNPROFOR te verhogen.

In de enclave rond Srebrenica zijn Nederlandse UNPROFOR-militairen door leden van de VRS gewapenderhand verdreven uit een observatiepost in het zuidoosten van de enclave. Het lag kennelijk niet in de bedoeling van de Serviërs de Nederlandse militairen in gijzeling te nemen. Vermoedelijk had

het Servische optreden tot doel een belangrijke verbindingsweg, die grotendeels buiten de enclave loopt, maar juist in de omgeving van de betrokken observatiepost de "Safe Area" doorkruist, volledig in handen te krijgen. Er is vooralsnog geen reden om aan te nemen dat de Servische operatie bij Srebrenica de opmaat vormt voor verdere aanvallen op de enclave, zoals bij Gorazde het geval is.

Er zijn aanwijzingen dat in oost-Bosnië, met name rond de enclaves (Srebrenica, Zepa en Gorazde) regelmatig "Joegoslavische" militairen worden ingezet. Dit zou met name rond de weekends gebeuren, teneinde leden van de VRS in de gelegenheid te stellen enkele dagen verlof te nemen. Het relatief grote aantal mannen van weerbare leeftijd dat rond de weekends de grensrivier Drina overschrijdt, maakt deze melding aannemelijk. Hoewel het zou gaan om vrijwilligers, wijst deze melding toch op een zekere betrokkenheid van "Joegoslavië" in het Bosnische conflict. Dit staat haaks op de officiële boycotmaatregelen die het "Joegoslavische" bewind heeft ingesteld tegen de Bosnische Serviërs.

De bevelhebber van de Bosnische strijdkrachten in de enclave Srebrenica, Oric, is reeds enkele weken niet meer in het openbaar verschenen. Zoals reeds eerder gemeld, is begin april in de omgeving van Zepa (ten zuiden van Srebrenica) een Bosnische helikopter neergestort, waarin zich volgens de Bosnische media een aantal civiele en militaire functionarissen bevond. Volgens Servische media was de betreffende helikopter door Serviërs neergeschoten, maar dit is tot op heden niet door Bosniërs bevestigd. Mede gezien het feit dat er reeds eerder aanwijzingen waren dat Bosnische functionarissen tussen Srebrenica en Zepa reisden, is denkbaar dat Oric zich aan boord van de betreffende helikopter bevonden heeft en bij het neerstorten om het leven is gekomen.

Bosnisch-Kroatische eenheden, ondersteund door reguliere Kroatische troepen, hebben het afgelopen weekeinde opnieuw terreinwinst geboekt in Herzegovina. Daarbij hebben zij onder meer vuur uitgebracht op Servische posities in de aangrenzende Kroatische Sector Zuid. Zoals reeds eerder gemeld, is er sprake van een voortdurende verbetering van de Kroatische positie in het (Bosnische) achterland van Sector Zuid. Eén van de redenen daarvoor is wellicht dat de Kroaten hun uitgangspunten voor een eventueel later gewapend optreden tegen Sector Zuid willen verbeteren. Er zijn echter geen aanwijzingen dat een grootschalige aanval op die Sector in voorbereiding is.

Kroatië

De voormalige president van de Krajina, Hadzic, heeft zich gedistantieerd van het voornemen tot staatkundige vereniging van de "Servische" staten in Bosnië-Herzegovina (RS) en in Kroatië (Krajina). De volledige samenvoeging van de RS en de Krajina zou in de huidige omstandigheden neerkomen op een provocatie aan het adres van de Servische president Milosevic, die in het kader van het streven naar opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië" de mogelijkheid van een compromis met Kroatië over de toekomstige status van de Krajina wil openhouden.

Hadzic werpt zich op als vertegenwoordiger van het deel van de Krajina dat overeenkomt met de VN-Sector Oost (oost-Slavonië). Dit gebied is geografisch geïsoleerd van zowel de RS als de rest van de Krajina en oriënteert zich sterk op het aangrenzende deel van Servië (Vojvodina). Reeds in het verleden was er in dit gebied sprake van terughoudendheid waar het toenadering tot de RS betrof. Van de uit

Sector Oost afkomstige parlementariërs van de Krajina was slechts een klein aantal aanwezig bij de parlementsitting waarop is besloten tot aansluiting bij de RS; inmiddels is er in de "Joegoslavische" pers gezinspeeld op een mogelijke afscheiding van oost-Slavonië van de rest van de Krajina. Hadzic zou, samen met de onlangs afgezette premier van de Krajina, Mikelic, voorbereidingen daartoe treffen. Het grootste bezwaar tegen afscheiding zou zijn dat het in oost-Slavonië gelegerde Korps van de SVK zich ertegen verzet.

Overigens is er nog steeds geen opvolger benoemd voor Mikelic, wiens ontslag zoals gemeld vooral verband hield met zijn streven de mogelijkheden voor een compromis met de Kroatische regering over de toekomstige status van de Krajina te willen blijven onderzoeken. Leden van de EU-waarnemersmissie hebben gemeld dat minister van Buitenlandse Zaken Babic de belangrijkste kandidaat is om Mikelic op te volgen. Dit bericht is geloofwaardig, omdat Babic leider is van de grootste partij in het parlement van de Krajina en het initiatief heeft genomen tot het ontslag van Mikelic. Indien Babic inderdaad tot premier wordt gekozen, zal dit de kansen op een vergelijk met Kroatië verder verkleinen. De benoeming van Babic zou tevens een provocatie aan het adres van Milosevic vormen; hoewel er recentelijk sprake was van enige toenadering tussen beide politici, geeft Babic's initiatief tot vervanging van Mikelic aan dat hij zich uiteindelijk toch onttrekt aan de invloed van de Servische president.

Onlangs zijn twee (van de zeven) korpscommandanten van de SVK vervangen. Waarschijnlijk houden deze mutaties verband met het streven van de nieuwe opperbevelhebber van de SVK, KolGen Mrksic, om de inzetbaarheid van zijn eenheden te vergroten. Vermoedelijk was Mrksic zelf, die tot voor kort lid was van de "Joegoslavische" strijdkrachten (VJ), juist met dit doel tot opperbevelhebber van de SVK benoemd na de nederlaag in Sector West van begin mei. Eén van de nieuw benoemde commandanten, kol Tarbuk, was in 1991 verantwoordelijk voor de beschieting van burgerdoelen in de Kroatische stad Sisak (bij Sector Noord). Het feit dat Tarbuk, evenals Mrksic zelf, betrokken is geweest bij de strijd in Kroatië in 1991 en daarbij ook verantwoordelijk was voor de dood van Kroatische burgers, vormt een provocatie aan het adres van Kroatië en onderstreept dat ook de leiding van de SVK een compromis met Kroatië blijft afwijzen.

De Russische ambassadeur bij de VN, Lavrov, heeft erop aangedrongen dat Kroatië nadere gegevens bekend maakt over de herkomst van een aantal wapens die zijn getoond bij een recente parade in Zagreb. Lavrov wees erop dat ook voor Kroatië nog steeds een VN-wapenembargo van kracht is. Hij noemde met name de helikopters van het type MI-8/HIP, maar er zijn bij de genoemde parade tevens gevechtshelikopters van het type MI-24/HIND getoond, alsmede geavanceerde luchtafweersystemen en raketwerpers. Kroatische topmilitairen hebben inmiddels aangegeven dat de nieuw geïntroduceerde wapens voor een deel in Kroatië zelf zijn geproduceerd, maar weigerden uitleg te geven waar het buitenlandse aankopen betrof. De uitspraken van Lavrov zijn met name opmerkelijk omdat er geruchten zijn dat Kroatië een deel van de genoemde wapens illegaal in Rusland zelf heeft aangeschaft.

In Kroatië heeft een aantal extreem-nationalistische partijen aangekondigd gezamenlijke kandidaten te zullen stellen bij de parlementsverkiezingen die volgend jaar moeten worden gehouden. Hun gezamen-

lijke doelstelling is de vorming van een Groot-Kroatische staat, die behalve geheel Kroatië ook Bosnië-Herzegovina moet omvatten, alsmede delen van Vojvodina en Montenegro (de baai van Kotor). Daarbij werd expliciet verwezen naar de grenzen van de "Onafhankelijke staat Kroatië", het door de Duitse bezetters in de Tweede Wereldoorlog opgezette collaboratiebewind. Overigens is de betreffende verklaring niet ondertekend door de partij die in het verleden de sterkste extreem-nationalistische oppositie tegen de regerende HDZ heeft gevoerd, te weten de HOS. Hoewel president Tudjman de invloed van de HOS aanzienlijk heeft weten te reduceren, moet rekening worden gehouden met een versterking van de extreem-nationalistische oppositie in de Kroatische politiek na de komende parlamentsverkiezingen.

Servië/Montenegro

De extreem-nationalistische Servische oppositieleider Seselj is het afgelopen weekeinde gearresteerd, samen met een aantal parlamentsleden van zijn partij SRS. Inmiddels zijn de betrokkenen tot celstraffen van tien tot dertig dagen veroordeeld. Zoals gemeld waren er recentelijk aanwijzingen dat het Servische bewind van Milosevic krachtiger wilde gaan optreden tegen de extreem-nationalisten; vermoedelijk houdt de arrestatie van Seselj daarmee verband. Daardoor wordt voorkomen dat de prominente SRS-leden deelnemen aan een demonstratie die voor 17 juni was uitgeschreven. Doel daarvan was te protesteren tegen de opstelling van Milosevic ten aanzien van de Serviërs in Kroatië en Bosnië-Herzegovina. Zoals bekend blijft de internationale Contactgroep hopen Milosevic te kunnen bewegen tot erkenning van laatstgenoemde republiek. Het is echter op zijn minst prematuur om de arrestatie van Seselj, die primair binnenlands-politieke doelen dient, te zien als een indicatie dat Milosevic erkenning van het buurland overweegt.

De "Joegoslavische" officier die verantwoordelijk is voor contacten met de EU-waarnemersmissie in het voormalige Joegoslavië heeft gesteld dat Milosevic "politiek zelfmoord zou plegen" indien hij zou overgaan tot erkenning van Bosnië-Herzegovina. Deze uitspraak onderstreept dat ook in leidende kringen in "Joegoslavië" verzet bestaat tegen een dergelijke erkenning. Vele nationalistische Serviërs vrezen dat die erkenning in feite zou betekenen dat Milosevic afstand neemt van het streven naar een Groot-Servische staat. Hoewel Milosevic zelf waarschijnlijk van mening is dat een erkenning van de grenzen van Bosnië-Herzegovina geen breuk met zijn vroegere streven inhoudt, moet hij toch rekening houden met verzet van (extreem-)nationalistische zijde tegen een dergelijke stap.

De genoemde officier heeft tevens melding gemaakt van Kroatische provocaties in de gedemilitariseerde zone bij Sector Oost. Volgens hem zouden de VJ zich als gevolg daarvan gedwongen kunnen zien tot maatregelen die kunnen leiden tot een oorlog die niet alleen de gehele Balkan zou omvatten, maar zelfs Europese dimensies kan aannemen. Hoewel in de gedemilitariseerde zone sprake is van een gespannen situatie doordat er zich nog steeds Kroatisch personeel en leden van de SVK aanwezig zijn, zijn er geen aanwijzingen voor gerichte provocaties. Waarschijnlijk willen de VJ de EU-missie bewegen druk uit te oefenen op de Kroatische regering om haar eenheden uit de betreffende gebieden terug te trekken. De genoemde uitspraak past tevens in het kader van het "Joegoslavische" streven het gevaar voor escalatie van de conflicten in het voormalige Joegoslavië te overdrijven en zich daarmee een rechtvaardiging voor een eventuele latere "Joegoslavische" interventie te verschaffen.

Macedonië

Servische media maken melding van het vertrek van Serviërs uit Macedonië. Achtergrond voor deze stap zou zijn dat de betrokken Serviërs aan alle eisen voor het verwerven van het Macedonische staatsburgerschap zouden voldoen, maar dit desondanks niet kunnen verwerven. De leider van de etnisch-Servische politieke partij in Macedonië, Miletic, heeft naar aanleiding daarvan verklaard dat het Servische volk overal het recht heeft zijn nationale rechten te verdedigen, en dat ook de Macedonische Serviërs dit recht niet zouden opgeven. Hoewel de Servische minderheid in Macedonië klein is (ten hoogste enkele tienduizenden), bestaat er bij de Macedonische autoriteiten vrees dat het Servische bewind de situatie in Macedonië wil destabiliseren en daarbij de Macedonische Serviërs als "Vijfde Kolonne" kan gebruiken. Deze vrees wordt versterkt door het feit dat Servische nationalistische Macedonië als "zuid-Servië" beschouwen en "Joegoslavië" tot op heden geweigerd heeft de grens met Macedonië te erkennen. Uitspraken als die van Miletic, die niet verschillen van die van etnische Serviërs in Kroatië en Bosnië-Herzegovina, zullen deze vrees ongetwijfeld versterken.